

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Ieromonah
SAVATIE BAȘTOVOI

Singuri
în fața
libertății

CATHISHA

Cuprins

Libertate și ascultare în Biserică.....	5
Duhovnicul și ucenicul.....	19
Monahismul – chip al pocăinței și al dragostei de Dumnezeu	58
Despre smerenie și libertate pe marginea rugăciunii Sfântului Efrem Sirul	93

Asta e diferența pe scurt. Cine are de înțeles înțelegi, dar nu vrei să înțelegi, ograbă, oricâte cuvinte am adăuga, nu-ți vor fi de folos.

„Căci cine se înalță va fi coborât și cine se abate va fi înălțat. Cine se înalță va fi coborât și cine se abate va fi înălțat. Cine se înalță va fi coborât și cine se abate va fi înălțat. Cine se înalță va fi coborât și cine se abate va fi înălțat.”

– Nu înainta de a cunoaște lectură și smerenia de rob. Să nu ne simțim pe masa Stăpînului nostru să fim chemați de El, ca

Coperta: Ierom. Savatie Baştovoi

© Ierom. Savatie Baştovoi

© Editura Cathisma, pentru prezenta ediție,
București, 2009

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

SAVATIE BAȘTOVOI, ieromonah

**Singuri în fața libertății / Ieromonah Savatie
Baştovoi. - București: Cathisma, 2009**
ISBN: 978-973-88443-4-6

821.135.1(478)-97

Libertate și ascultare în Biserică

*Cuvinț rostit în Palatul Cultural din Arad,
pe 19 decembrie 2005*

Am ales să discutăm despre o temă foarte delicată. Delicată pentru că de ea ne ciocnim chiar de la începutul intrării noastre în Biserică. Delicată pentru că ea atinge cele mai intime corzi ale sufletului nostru. Delicată pentru că despre ea s-a vorbit și se vorbește, și pentru că discuțiile la tema pe care o vom dezvolta au trezit de-a lungul vremii nu puține controverse, de la simple nemulțumiri în inima unui credincios, pînă la revolte care au sfîrșit prin ruperea de Biserică. Tema noastră este „Libertate și ascultare în Biserică”.

Omul a fost gîndit și făcut de Dumnezeu în deplină libertate și i s-au pus înainte toate condițiile pentru a-și împli-

ni și trăi libertatea. Libertatea este darul minunat pe care l-a făcut Dumnezeu omului. Poate că prin nimic altceva Dumnezeu n-ar fi putut să-Și arate dragostea pe care ne-o poartă decât prin faptul că ne-a dăruit deplina libertate de gândire și de acțiune.

Prin nimic altceva nu putem ilustra mai bine dragostea decât prin încrederea pe care o acordăm celui pe care îl iubim. Și această încredere i-o arătăm atunci când îi oferim deplina libertate. Acest principiu, această condiție a raportării noastre la Dumnezeu ne trezește tuturor o mare admirație față de Acest Ziditor atotputernic, atotbun, atotștiutor, Care ne oferă, iată, din belșugul și prisosul înțelepciunii și al iubirii Sale dumnezeiești, libertatea, atât de plăcută și de apropiată nouă.

Această sete de libertate intră în contradicție aparentă cu ascultarea care ni se cere, oarecum, atunci când începem viața noastră duhovnicească.

Nimeni, cu de la sine putere, nu poate înfăptui lucruri deosebite în viața duhovnicească. Duhovnicia ni se transmite de către Părinții Bisericii ca o artă, ca o știință, dar, mai bine zis, ca o artă a arte-

lor și știință a științelor. Pentru a deprinde această artă și știință avem nevoie de un învățător, de un maestru, ca în oricare alt meșteșug. Dar oare omul nu a fost înzestrat de la bun început cu destulă înțelepciune și destulă cunoaștere pentru a-și putea trăi condiția sa și relația cu Dumnezeu și Ziditorul său, fără a fi nevoie de alți intermediari? Sigur că da!

Însă omul și-a încălcat această putere, a pierdut legătura cu Ziditorul său, pierzându-și totodată și armonia, și integritatea interioară. Astăzi, omul, pe bună dreptate, poate să-și spună, așa cum și noi, la rîndul nostru, ne-am spus adesea: „Nu știi ce să fac, nu mă mai înțeleg, nu știi de unde mi-au venit aceste gânduri, nu știu de ce am făcut cutare sau cutare lucru”.

Omul, în complexitatea sa, are momente în care se simte depășit de sine însuși. Sfântul Grigorie de Nyssa afirmă că acesta este argumentul cel mai grăitor că noi avem o origine divină, că sîntem infiniți și de necuprins în puterea gândirii noastre. Ne vin gânduri despre care spunem că nu ne-au mai venit niciodată, trăim stări și avem simțăminte pe care

nu le-am mai avut, ni se întâmplă să simțim lucruri și realități în fața cărora ne simțim neputincioși. Pentru că mințea noastră și toate valorile noastre, cu care sîntem obișnuiți să operăm și prin care judecăm lumea și lucrurile, pot deveni dintr-o dată neputincioase în fața unor experiențe noi care ne sînt date să le trăim.

Dar această nedumerire și dezorientare reprezintă, de fapt, un pas avansat pe calea cunoașterii. Lucru pe care l-a simțit și Socrate atunci cînd a zis: „Eu știu că nu știu nimic!” Acesta este momentul crucial în care omul, iluminat de propria experiență, își dă seama că are nevoie de un barometru al gîndirii și al acțiunilor sale, cu alte cuvinte, de o călăuză, care poate fi un alt om, pe care îl recunoaște ca fiind mai experimentat sau, în cel mai rău caz, o sumă de principii de viață verificate de predecesori. Această alegere, oricare ar fi, este și ea un act al libertății.

Omul a rupt legătura sa cu Dumnezeu printr-un act de libertate. Omul s-a îndepărtat prin liberă alegere de Ziditorul său. El nu s-a îndepărtat de oricine, el s-a îndepărtat de izvorul a tot binele, de izvorul a toată frumusețea, a toată

dreptatea, de izvorul luminii. Dar el a rămas ceea ce era: o făptură minunată, așa cum a gîndit-o Dumnezeu. El a rămas o făptură înalt-cugetătoare, spre deosebire de celelalte făpturi. El a păstrat mulțimea darurilor pe care i le-a dat Dumnezeu atunci cînd l-a creat.

Dar, cu toate acestea, omul nu-și poate fi suficient sieși. Pentru că lumina în afara luminii celei fără de început nu este desăvîrșită, pentru că toate pe care le are omul, toate darurile sale, toate frumusețile sale sînt mai frumoase și desăvîrșite atunci cînd se întorc către izvorul și începutul lor. Pentru că omul a fost gîndit și făcut pentru o relație personală cu Ziditorul său și pentru că doar în această relație darurile lui sînt frumoase și lucrătoare, veșnice. În afară de această legătură, omul își pierde sensul.

Pornind de aici, putem vedea mai corect și mai deslușit ascultarea în Biserică.

Omul se revoltă. Omul care intră în Biserică, omul care își cunoaște dorul de libertate, omul care a cunoscut un Dumnezeu iubitor, iertător este normal să simtă o revoltă atunci cînd alt om îi cere să renunțe la libertate. Și, dacă ascultarea în Biserică s-ar limita la a asculta de

un om, la a asculta de anumiți oameni, ea, poate, într-adevăr ar fi putut fi neglijată. Dar ascultarea pe care o facem noi față de duhovnicul nostru, de Părintele nostru, trebuie să știm că, în cele din urmă, sfârșește cu ascultarea de Ziditorul nostru.

Prin ascultarea pe care o arătăm unui om, nu îndeplinim neapărat niște porunci care ar avea mare nevoie să fie îndeplinite. Dacă eu descarc o căruță de lemne sau mut un sac cu făină dintr-o parte în alta la porunca duhovnicului meu, faptul că eu am mutat sacul de făină din punctul A în punctul B este ultimul scop al gestului meu. Ceea ce mă interesează cu adevărat este să repar în mine trufia și revolta pe care le simt atunci când mi se cere să ascult. De ce? Pentru că oarecând, prin neascultare, eu m-am despărțit de Ziditorul meu. Da, dar am făcut-o liber! Liber am făcut-o, dar care sînt roadele așa-numitei mele libertăți? Ceea ce am eu acum este infinit mai prejos decît ceea ce am avut dintru început de la Ziditorul meu.

Prin puterea de a asculta, noi restabilim relația cu Dumnezeu. Hristos, cînd a venit pe pămînt, ne-a zis că nu face

ceea ce voiește El, nu face voia Sa, ci voia Tatălui Care L-a trimis. Această renunțare la Sine pentru Tatăl, care are loc în ascultarea lui Hristos, nu trebuie înțeleasă ca o sinucidere spirituală și nici ca anulare a propriului eu, ci ca o supremă manifestare a dragostei.

Mă supun celui pe care îl iubesc ca el să lucreze prin mine, să se răsfrîngă în mine, să fie una cu mine și astfel să existăm unul prin celălalt. Aceasta ne învață Hristos. De aceea și noi, fiind chip al lui Hristos și urmîndu-l, încercăm, prin exerciții de tăiere a voii noastre, să ne asemănăm cu El, să ne asemănăm cu Sfinții Îngeri care primesc cu bucurie poruncile dumnezeiești, pe care însă nu le mai percep ca pe niște porunci, ci ca pe o *comunicare*. În această comunicare noi putem redescoperi dragostea.

Atunci cînd acționăm din dragoste, nu mai percepem porunca drept o manifestare a autorității asupra noastră. Ascultăm pentru că iubim. Și aici pot să vă dau un exemplu simplu din viața noastră. Doi tineri se iubesc. Trebuie să iasă la un film. Vine ea și spune: „Gelu, ți-ai luat cămașa asta, care mie nu-mi place! Te rog s-o scoți!” Și Gelu își scoate re-

pede cămașa, fără să se supere. Altă dată poate face oricare alt gest pe care i-l cere iubita: „rade-ți barba!” sau „lasă-ți-o!” O face cu deplină seninătate, fără să considere aceasta un sacrificiu și simte că astfel răspunde dragostei iubitei sale, că este un prilej de a-și manifesta dragostea.

Dacă ne apropiem de ascultare cu dragoste, dacă reușim să depășim în noi mândria luciferică, dacă putem vedea în celălalt un slujitor al lui Hristos și îl ascultăm cu gândul la Hristos și la restabilirea dragostei dintre noi, atunci putem readuce în noi starea pe care am pierdut-o, starea în care se vor afla toți oamenii și îngerii în Împărăția lui Dumnezeu, când, împreună, în armonie desăvârșită, se vor bucura de dragostea și lumina cea veșnică.

Întrebări din sală

– *Ascultarea față de duhovnic este uneori împotriva legilor firii. Care este primul pas spre ascultare?*

– Ascultarea întotdeauna este împotriva obiceiurilor firii, pentru că noi am moștenit firea celui care s-a împotrivit la început lui Dumnezeu. Ca să nu mai spunem că avem de acum o conlucrare de câteva mii de ani cu duhurile neascultării. Așa că, știind aceasta, să călcăm voia noastră. De la început – dacă avem această putere și această dragoste – să căutăm gândul care se ridică împotriva poruncii și să-l înfruntăm.

– *Care este deosebirea dintre ascultarea pe care o fac monahii și ascultarea mirenilor de duhovnic?*

– Monahii își pot permite o ascultare absolută. Monahul nu are nici o îndatorire față de alți oameni, ci doar față de duhovnicul său și de obștea sa. El își poate permite această nebunie în Duhul Sfânt: să aibă ascultare absolută. Mireanul trăiește în alte condiții. Sfera, socie-

tatea în care trăiește el este plină de imprevizibil. El nu știe unde va merge mâine și dacă va merge, cine va fi acolo, cine va veni la el în ospetie și așa mai departe. El nu poate avea un program clar, iar de multe ori nu poate îndeplini anumite porunci ale duhovnicului său. Și atunci trebuie să-i spună dinainte: „Părinte, nu pot face asta pentru că...” Sau nu spun de la bun început că nu pot, că totuși aceasta nu ne folosește la nimic, dar îi spun: „Părinte, acolo unde merg eu este așa și așa”. Pentru că părintele nu este Prorocul Ilie sau unul din proroci ca să știe chiar toate lucrurile din viața ta. De aceea, ca oameni, ne sprijinim unii pe alții. Spune-i părintelui, așa și așa, din cauza asta am avut o astfel de ispită.

Dar ascultarea, repet, înainte de a fi o îndeplinire a unei porunci, executarea unui fapt, este o stare prin care noi ajungem la smerenie. Mireanul trebuie să își taie voia înaintea aproapelui său, căutând să aducă bucurie și să odihnească pe cel care i-o cere, în măsura în care nu calcă poruncile lui Hristos. Așa că, să tindem spre această stare, când voința noastră o punem întotdeauna după vo-

ința celui alt, adică nu caut ale mele, ci ale aproapelui, cum zice și Apostolul Pavel. „Mergem cu tramvaiul la teatru sau mergem pe jos?” Eu vreau să merg cu tramvaiul, dar celălalt îmi spune că de mult n-a mai ieșit la o plimbare și ar vrea să mergem pe jos. Tu renunți îndată la dorința ta și mergi pe jos, pentru că el vrea așa, chiar dacă tu ai vrut foarte mult să mergi cu tramvaiul. Aceasta este ascultarea pe care o face mireanul. Asta e ascultare, asta e dragoste!

– *Sîntem de foarte multe ori puși în situația de a lua decizii. Cum putem cunoaște atunci voia lui Dumnezeu? Acum sînt în situația de a mă împotrivi semenilor mei, pentru că mă îndeamnă spre păcate, deci duc o viață mai mult de împotrivire. Cum aș putea să sporesc în aceste condiții?*

– În așa fel ar trebui să trăim nevoița noastră noi, creștinii, încît ceilalți să nu prea știe ce nevoiță avem. Iosif a trăit în așa fel în casa lui Faraon, încît a cîștigat dragostea și respectul acestuia, s-a căsătorit cu fiica mai-marelui preoților Egiptului, care, desigur, era un preot idolatru, un preot care aducea jertfă demonilor. Și cu atîta înțelepciune s-a purtat dreptul